

Rejseoplevelser i Thy i Forsommeren 1864.

Nedskrevet samtidig af Ritmester *Wilhelm Sommer*,
her meddelt efter Manuskriptet af hans Sønneson,
Sognepræst *Otto Sommer*.

Ritmester *Wilhelm Sommer* v. 5. Dragonregiment havde Maj 1864 Kvarter i Vejerslev Præstegaard paa Mors; Eskadronen Sommer laa samtidig i Vejerslev Sogn; den nævnte Premierløjtnant *André Martinus Borberg* var Eskadronens Næstkommanderende; den nævnte Proprietær *Møller* var da Forpagter af Vilsgaard i Vejerslev Sogn, men blev senere Ejer af Nylund i Øster Assels. De nævnte Herrer *Aagaard* og *Larsen* har ikke kunnet identificeres.

Læserne maa ikke lade sig forlede til at tro, at Ritmesteren i sine Udtalelser om Sjørring Søs Udtørring taler "som den blinde om Farverne"; han havde nemlig foruden Officersskolen ogsaa gennemgaaet Landmaalerskolen i Flensborg og havde Bestalling som kongelig Landmaaler.

AT REJSE - det er det Ønske, der saa ofte høres udtalt; det er det Ønske, der saa naturligt opstaar hos saa mange forskellige Mennesker, og ligessa forskellige, som Menneskene ere, ligessa forskellige er Motiverne til denne nu saa almindelige for ej at sige moderne Rejselyst. Hvorfor rejse vi da? hvorfor have vi alle, Smaa som Store denne besynderlige Higen efter at forlade den Plet Jord, hvortil vore Sysler binde os? Det er et Spørgsmaal, hvis Besvarelse kunde fylde hele Bind; det er ej altid for at se og lære, ej altid for at studere Natur og Folkeliv; thi var det altid, især for mine ærede Landsmænd, Motivet, da vilde vi i vort eget Land træffe mange af de Mennesker, vi nu træffer i Schxveitz og ved Rhinen; thi: I Sandhed! vort Fødeland er i al sin Tarvelighed rigt paa Naturskønheder, som vi ikke ane, rigt paa Studier saavel for Maleren som for Psykologen. "Lær først dit eget Land at kende før du gaar til fremmede Lande" burde hver Fader sige til sin Søn, lær først at skatte, hvad Du selv ejer; thi ellers kommer Du let til det Resultat at overse dit eget Lands rige Skatte for hvad Du har set og lært paa andre Steder. Reis dernæst udenlands og anvend senere i Dit eget Lands Interesse de Erfaringer, Du har samlet.

Dette er Tanker, der uvilkaarligt stykkeviis har paatrængt sig mig efter nu at have faaet Lejlighed til at see en Del af Jyllands karakteristiske Natur. Da jeg i Foraaret havde besøgt Silkeborg, skammede jeg mig næsten over at kjende Rhinen og aldrig at have været paa Silkeborg, og jeg besluttede ikke at lade nogen Lejlighed gaa ubenyttet hen til at udvide mit Kjendskab til mit Fødelands Natur og dettes Befolknings Karacteer. Jeg besluttede saaledes fuldt og fast under mit tvungne Ophold paa Mors at gøre en Tour til Vesterhavet, og den uforstyrrede Ro, i hvilken vi levede under den forfærdelige Vaabenhvile, gav mig Tid, og det tilstrækkelig, dertil. Dog: Tid er Eet, Penge et Andet, og det gjaldt derfor at indrette Tiden efter Pungen. Jeg besluttede derfor at gøre en Udflugt til Vesterhavet paa 2 Dage, og da det er kjedeligt at reise ene, tilbød jeg foruden Lt. *Borberg* endnu

Proprietair *Møller*, Kand. *Larsen* og en ung Hr. *Aagaard* Plads paa min Trainvogn, og saaledes stuede rullede vi Søndag Morgen den 28. Maj bort fra Præstegaarden. Det var en smuk Morgen, men kold, og dette var formodentlig Aarsagen til at Madamen havde lavet varm Boeuf om Morgenens Kl. 7, da vi afhentede hendes Mand; det saa drabeligt ud, og jeg ansaa det umuligt at spise varmt paa den Tid af Dagen: men dog: det gik; ja! hvad mere var, jeg som nu aldrig nyder Spiritus om Formiddagen, kunde den Morgen drikke hele to Snapse. Det kneb for Kandidaten, der er lidt af en Grundtvigianer; men vort Valgsprog var: "Skik følge eller Land fly", og han maatte med. - Vi rullede nu afsted over det velsignede Land Mors, men det saa kummerligt ud med Velsignelsen; thi den evige Blæst og Kulde samt Mangel paa Regn havde fuldstændigt afsvedet Markerne. Køerne bildte sig ind at staa paa Græs, og da jeg forundrede mig over, hvorledes de fik Føden, erfor jeg, at man egentlig her sætte Køerne paa Græs kun for et Syns Skyld. Dette maa imidlertid nøjere forklares; thi det er en Skik, der er begrundet i gammel Slendrian som saa forfærdelig meget her paa Øen, hvor Folket er saa underlig mageligt. Her sættes nemlig Køerne ud om Morgenens Kl 7, tages ind paa Stalden Kl. 10, sættes ud igen Kl. 4 for atter at tages ind igen Kl. 8. Og hvorfor gør man det? Der siges, fordi de ellers bliver urolige og bisser; og spørger man saa, hvorfor det ikke er Tilfældet paa andre Steder, faar man det naive Svar: "Ja! men vort Fæ er vant til denne Levemaade fra Kalv". Det er imidlertid kun Dovenskab, dels hos Mandfolkene, der ikke gider flytte Køerne i Varmen, dels hos Pigerne, der ikke gider gaa i Marken, og Følgen er, at Smørret aldrig bliver, hvad Græssmør ellers er. Se! det var en landwirthschaftlig Afhandling; hvem ved, om jeg ikke selv engang kan blive Koejer, og saa ved jeg dog, jeg kan sige, at jeg har lært paa Mors, hvorledes jeg ikke skal behandle mine Køer. Men det var ikke om Mejerivæsenet, jeg vilde skrive, det var jo om Naturen, tilbage til den! - I have vel hørt Tale om et

Haglveir i Jylland, men I have ikke tænkt Eder, hvorledes et saadant er beskaffent. Saaledes gik det ogsaa med mig, indtil jeg den Dag gjorde dets Bekendtskab. Det er et af de Phænomenener, som er interessante, naar de først er overstaaede, men saa længe de staa paa, er de i høj Grad ubehagelige. En isnende Kulde opfylder Luften, og fra Himlen falder paa een Gang Hagl saa store som Dueæg, blandet med Iisstumper. Hestene standse, Kudskene kan ikke se, og han maa lukke Øjnene, og de stakkels Næser bliver ynkeligt tilredte. Dog, en saadan Byge, under hvilken Quæget brøler som besat, Faarene søger Ly bag Giærderne, varer ikke længe, og afløses som oftest af en smilende klar Himmel, dobbelt skjøn som Afløser for de mørke, truende Skyer. Da Bygen var ovre, var vi ved Chausseen paa en høj Banke. Ved vor Fod laa Limfjorden blaa og skjøn, Udsigten udstrakt, hinsides Vandet Thy og ved Fjordens Bred det venlige, lille Thisted. Enkelte Seilere viste sig, en Damper røg i det Fjerne, kort sagt: Intet manglede for at fryde Øjet med Undtagelse af Skov, dette her aldeles Manglende.

Vi kjørte rask ned paa Færgen ved Wilssund, en ynkelig, skrøbelig Baad, der akkurat rummer 2 Heste og en Vogn, men som kun kan gaa over Sundet i roligt Vejr. Ja! det Færgesæden paa Mors, det er gyseligt, og næsten ubegribeligt er det, at ikke flere Ulykker sker her. At denne Tid ikke benyttes til at forbedre det, er ubegribeligt; thi Mors er jo nu et historisk bekjendt Land (desværre). Armeen bruger Færgerne, men det forstaar sig, det er kun Kavalleriet, og af dets Klager tages vel ingen Notits. Dog, Ansvarer falder paa de Folk, der have siddet paa Rigsdagen; de burde have sørget for at faa det iorden; men det har bestandig været Morsingboere, og de ere saa lykkelige over alt det Svineri de har arvet fra Forfædrene, de vilde maaske ej engang finde sig tilfredse, fik de et ordentligt Færgesæden; det vilde maaske genere dem, om Færgen bestandig var gaaet; thi derved undgik de den forønskede Lejlighed til i Færgegaarden at faa den ønskede Thepunsch, og den maa de have; en drikkes, inden de gaar ombord, og naar de efter ½ Times Forløb er paa den anden Side Fjorden, nuvel: Saa tages en til; thi Søen tærer.

Over de klare Bølger gyngede vi nu rask over til Thy. Kandidaten og jeg politiserede (han er Dagbladets ivrige Beundrer), og i en Haandevending er vi ved Land. Hvilken Forskjel, sporede jeg straks, mellem Thy og Mors; Husenes Udseende røbede Kultur, Møddingen tydede paa fornuftigt, økonomisk Landbrug, Folkene saa reenlige ud. "Hvoraf kommer det?" spurgte jeg vor bekendte Mand Møller. Han kunde, eller rettere sagt vilde ikke straks indrømme Forskellen; dog tilsidst kom vi til Grunden. Paa Mors er nemlig Størstedelen af Bønderne endnu Fæstebønder, hvorimod Thyboen er Selvejer; Selvfølelsen hos ham er derfor større. Han føler sig som fri Mand, og det er hans eget, han dyrker og freder om. Det er een af vor frie Forfatnings

Velsignelser. Give Gud, at Friheden kun var bleven brugt til at fremme slige skønne Formaal, og give Gud, at vi havde arbejdet hen til det samme Maal i Slesvig; da havde vi nu i de adelige Distrikter haft frie taknemlige Bønder, velsignende den danske Regjering i Stedet for at vi nu kun have Godsejernes lydige, vildledte Slaver. - Dog, jeg vil ikke lade min Phantasi føre mig fra Thy til mit forjættede Land, mit elskede Slesvig, men rejse roligt videre og kun tænke paa Politik, naar det er nødvendigt for at klare Kandidatens Begreber, hvilket imidlertid ofte er nødvendigt, da han ikke godt kan lade være at tale om Dagbladet. Dog, det er en Adspredelse paa den første Del af Rejsen gennem Thy, hvor intet af Mærkværdighed frembyder sig for Øjet. Vort Maal er nu "Landlyst", hvor vi hos Møllers Forældre ville indtage en landlig Middag. Vi passerede Snedsted, en Gang Opdragelsesstedet for fine Mennesker, der under Navn af Skolelærere have en saa yderst skadelig Indflydelse paa Bøndernes politiske Uddannelse. I et ganske pænt Huus stod det gamle Seminarium; Haven er nu Præstens, og bag Havelaagen ses Præstens Døtre nysgerrige titte frem efter de blaa Kapper, de ere bestemt misundelige paa Præstedøttrene paa Mors, for hvem et helt andet Liv er gaaet op, siden Øen blev besat; de haaber maaske nu, at ogsaa deres Egn skal faa Indkvartering; men glæd Eder, Ungmøer, I gaar fri for at indsuge den Gift, der udvikles ved en saa lang fredelig og kedsommelig Indkvartering. Glæd Eder! nu staar en Tur til Thisted Marked for Eder som Indbegrebet af al Fornøjelse; fik I først Indkvartering, Huset fuldt af besøgende Lieutenanter, da turde det hælde, at I efterat disse brogede Trækfugle var fløjne bort, vilde føle et ukjendt, uforklarligt Savn; Hjemmet vilde synes Eder tomt, mangt et letsindigt, skjørt Baand vilde være knyttet, kort sagt: Det vilde gaa Eder som Eders Søstre paa Mors, der alt gruer for den Tid, vi skal drage bort. Dog denne Gang skal I slippe, ej engang et Besøg have vi Tid til; thi Maden venter, og vi er inderlig sultne. Men hvad er det? Hvad er det, der rejser sig i det fjerne? Er vi pludselig blevne hensatte til Schweitz, eller ere mægtige Bjerge flyttede herhen forat indhegne Thylands Bakker; det er Klitterne, som vi i Hjemmet tænke os som smaa Sandbanker, men som nu beskinnede af Middagsollen vise sig som en mægtig sammenhængende Kjæde. Skynd dig Jens; kør til! thi jeg længes efter at se disse mit Fødelands golde, ufrugtbare Banker nær ved, længes efter at vade gennem deres Sand, saa deres Lyngvegetation og saa Vildtet især Fuglene opskræmmes af det uvante Besøg. "Det er skjønt i Afstand", siger min Nabo pludseligt, "men vi faa en slem Tur derigennem", saa det rev mig ud af min poetiske Stemning. "Smukt i Afstand" siger han; men det maa, det skal være smukt ogsaa nærvæd, det er umuligt andet. "Bare vi snart var ved Vesterhavet" siger Kandidaten. Han tænker kun paa Vandet, han har hørt saa meget om de oprørte

Bølger, det er kun dem, han vil see, og jeg tror, han overser aldeles Klitterne, vilde jeg kun disputere med ham om Eiderpolitik etc. Men dertil haves ingen Tid, og desuden holde vi nu ved "Landlyst", hvor tvende ægte, jydsk Landfolk, Mand og Kone, modtog os med deres hjertelige "Velkommen"; og vi vare velkomne; intet af, hvad Huset formaaede, var forsømt. Røget Skinke, Gaasebryst, Røræg, Kager, Smør og Ost, kort alt, hvad en hungrig Mave forlanger; dertil Viin, forskellige Slags Brændevin samt Kaffe og Kager kom paa Bordet og forsvandt med en beundringsværdig Hastighed. Vi talte om Stude, et Thema jeg bogstavelig har studeret, talte om den directe Export til England, og da de Tilstedeværende havde erklæret den for Vanvid, beviste jeg dem af deres egne Udtalelser det umulige i, at vi nogensinde kunde eller burde emancipere os fra Hamborg og gennem den fra Tydskland. Dog denne Theori behøver her ingen Talsmand; thi Jyden elsker sin egen Fordeel og grundet herpaa det Metal, der gennem hans Producter flyder i hans Lomme; og den Tid vil komme, ja! den udebliver ikke længe, da han vil indse, at det kun er en dum og egennyttig Partiaand, der har fjernet ham fra den Nation, hvem han dog skylder saa meget. Hvem har vel lært Jyden et fornuftigt Landbrug? Hvem har vel søgt at forædle hans Dyreracer? Er det Tydsken eller Svensken? Ingen Jyde er i Tvivl herom, og det er kun et fanatisk, sproggalt Parti, der har bibragt ham den Idée, at Tydsken er hans Arvefjende, Svensken hans Ven. Dog, det tror ej heller nogen ægte Jyde for Alvor; han tror det kun, fordi han for Præst og Skolelærer ej tør tro andet; men jeg spaaer, at den Tid vil komme, da Jyden tror anderledes, og vi bane ham nu selv Vejen dertil ved selv at gaa ind paa Slagningen af Slesvig. Gaar den usalige Tanke igennem, forlægges Toldgrænsen ved Statsgrænsen, noget der naturligvis maa skee, da opleve mine Sønner den Tid, da det vi nu fejltagtigt kalde Schleswig-Holsteinismen vil have banet sig Vej helt op i Jylland. Jyden vil se, hvorhen hans Fordeel drager ham, og den Vej vil han følge. Men det var nu ikke det, vi skulde tale om; besynderligt, hvorledes jeg fra Madam Møllers Gaasebryster pludseligt kom ind i Fremtids-Politiken; besynderligt, hvorledes jeg overhovedet altid kommer ind paa denne; og dog: Ikke saa besynderligt endda; thi hvad Hjærtet er fuldt af, flyder let gennem Læbe og Pen. - Dog videre mod Vest! Kaffen er drukket, Piberne tændte; Løftet om at komme igen, da vi altid er velkomne, er givet; altsaa afsted mod det første Maal af vor Rejse.

Sjørringsøe.

I ville sikkert fra det mindeværdige Aar 1848 erindre en Skolelærer ved Navn Jagd, der dannede et Frikorps. Han blev senere Officer, Rigsdagsmand og

Anlægger af de fleste jydsk Telegrapher; kort sagt, han viste sig som en Mand, der vilde fremad udover det Almindelige; Pengemænd kom ham til Hjælp for at fremme hans Uddannelse, og hvad han ikke have lært i sin Barndom, indhentede han i Manddoms Aarene. Det er nu vanskeligt for slige Mennesker paa egen Haand at komme frem herhjemme. Vilde de udover den slagne Landevei, kaldes de let Vindbeutler, og vore egne Landsmænd kue hellere den Slags Aander, end de hjælpe dem fremad. Utallige Beviser kunne anføres herpaa, og det er en bevislig Sandhed, at vi især i de techniske Fag overseer de ikke faa dygtige Folk vi have her for at søge Fremmede. Herom vidne vore Jernbaner, vore større Gas-Anlæg, alle Større Uddybnings-Arbejder, kort sagt alt, hvor Kapitaler er sat i Bevægelse. Af de faa, som har trodset denne Modstand mod vort eget og som har vidst at sætte Kapitalen i Bevægelse for at fremme nyttigt Arbejde, indtager denne Jagd en hæderlig Plads; paa sine Rejser i det nordlige Jylland saa han den 1500 Tdr. Land store Sjørring-Sø. Han arbejdede ivrigt imod de Vanskeligheder, der lagdes ham i Vejen for at erhverve Tilladelse til at udtørre den og erhverve den som Ejendom, men han naaede det. Indseende at det var nødvendigt at paatrykke et saadant Foretagende noget af et udenlandsk Stempel, gjorde han en Reise til England for at se praktisk, hvad han havde lært theoretisk samt for at faa derværende Pengemænd til at interessere sig for Sagen. Efterat Englændere havde interesseret sig for Sagen, vandtes ogsaa herværende Folk for den, og i 1857 om Foraaret paabegyndtes det udstrakte Arbejde. Han gravede en $\frac{3}{4}$ Miil lang Kanal til Vandets Afledning; men her forregnede han sig, var maaske lidt vel egenraadig, og Kanalen blev lovlige dyr; dog den blev færdig; han rejste større Laan paa Ejendommen, større maaske end noget Menneske havde troet muligt, og Aar for Aar skred Værket fremad. Nu er Søen for saa vidt tør. For Øjeblikket græsser der 600 Stude og ca. 2000 Faar. To komplette indrettede engelske Farms i gothisk Stiil ligge nu der, hvor man for 7 Aar siden fiskede og paa det dybeste af Søen staar en practisk indrettet meget stor Faarestald. Langs Kanalen paa en Jordbund, der forhen erklæredes for ufrugtbar sees en i frodig Væxt staaende Plantage beskyttet mod Vestenvinden af de høje Klitter, og paa en Ø i Midten af den forrige Sø, paa hvilken Ruinerne af det gamle Færgesborg har staaet, findes en yppig Planteskole. Granarter, der ellers kun findes i Marsken, er her udsaaede og trives frodigt, men Bunden er ogsaa tildeels Marskbund. Nægt nu den Mand Genie, Dygtighed og Udholdenhed! Og dog gøres alt for nu at nedbryde hans Kredit; man taler bestandig om Fallit, om hvor fejltagtigt alt er paabegyndt, og naturligvis kan denne megen Snakken virke til, at hans Kredit undergraves, og at han aldrig faar Frugten af sit Arbejde. Jeg nægter ikke, at jeg, dersom jeg nu efterat have seet og hørt, hvorledes Sagen er blevet dreven, skulde paabegynde

et saadant Arbejde, vilde gjøre meget anderledes, men det er lettere at være bagklog end forklog. Vi traf Jagd ved Kanalen, og vi to, der ikke have saa Lidt til fælleds og desuden kjende hinanden fra andre Tider, bleve glade ved Gjensynet. Han viste os omkring, belærte os om hvilke Træsarter her bedst trivedes, samt hvorledes de skulde behandles. Hans Folk var ved at vadske Faar i Kanalen; det hele var i skotsk Stiil, Arbejderne ordentlig klædte og arbeidede med mere Kraft, end det ellers er Tilfældet; her var Kommando og Orden. Vi fulgte ham til den ene Farm; alt var nydeligt, Køkken og Alt engelsk; ovenpaa i Biblioteket bleve vi beværtede med Rhinskvin og Seltservand, alt i store slebne Pokaler. En net Tjener vartede op, og her fik jeg rigtignok Indtrykket af, at han dog maaske for tidligt var begyndt at betragte de Kapitaler, der var satte i Ejendommen, som sine Egne. Hvor gjerne var jeg ikke blevet der til næste Dag; Bruushønsene var alt paa Ilden, men vor Tid tillod os ikke at blive, vi vilde se Solnedgangen over Vesterhavet og maatte afslaa den gjentagne Indbydelse til at blive. Jeg forlod Jagd med de bedste Ønsker; Gud give at mange vilde tænke som jeg; derved kunde maaske flere saadanne Talenter, der nu forkvakles af Fremmede, trækkes frem til Held og Ære for Fædrelandet.

Vi forlade Sjørring Sø Kl. 3 i et prægtigt Vejr; Viben og Hedelærken slog og sang; Bruushaner i Mængde flokkedes paa Engene og morede os med deres Kamp, medens Hønerne, beskedne og rare Damer, holdt sig i ærbødig Afstand; hist og her sprang en Hare op af Lyngen for nysgjerrigt at betragte os, medens Ræve lumskelig smurte Haser inde i Klitterne, der umiddelbart begrændsede den udtørrede Sø. Dog: Sandet bliver dybt; Hestene have ondt ved at trække Vognen, vi staa af for at gjennevandre Klitpartiet, der fra Sjørring Sø strækker sig mod Nord til Færgegaard, der eies af min Ven Jørgen Rosenkrantz, hvem jeg sidst talte med i 8. Regiments Barakker, hvor han opholdt sig som Frivillig. Jeg veed, at han ikke er hjemme, men jeg vil dog besøge hans Bolig, der ligger aabent og højt paa Heeden, omgiven af tarvelige Marker. Vejen er trang, Sandet gaar os over Anklerne; dog vi mærker det ikke; thi Naturen er os ny og fremmed; og mellem Klitterne gaar det forat se Plantningerne, og vi finde nu de af Kammerherre Riegels med saa megen Møje opelskede Træer; de gro, de voxer; hist og her have de alt naaet Mandshøide, og alt spaarer, at dette Værk, der ansaaes for en Umulighed, dog vil lykkes. Overalt, hvor vi komme frem, skræmmes Vildtet op; Agerhønsene suse os om Ørerne, og først nu staaer det mig klart, at Rosenkrantz, der er lidenskabelig Planter og Jæger, kan befinde sig saa vel heroppe. Paa Færgegaard skriver jeg et Brev til ham forat meddele ham, at jeg har været der, og saa tilvogns forat kjøre over den store, flade Strækning herfra til Wandet Kirke. Her ser vi i det Fjerne ret tydeligt Klitternes Storhed og maleriske Effect; hvad

der forhøier denne er, at man af og til over Klitterne ser det store, dejlige, brusende Vesterhav. Vi kjøre efter Kortet; thi Sporene krydse hinanden, og forgjæves søge vi at finde Herregaarden Nystrup, som vi skulde passere forat naa Klitmøller. Endelig viser en Bonde os den, men det er kun en elendig, forfalden Bondegaard; hvor forhen det stolte Nystrup stod, overskuende sine 2000 Tønder Land, boer nu en fattig Bonde, der med Nød og næppe foruden sine Faar kan holde 6 Køer. Sandflugten har ødelagt Markerne, deres Skjel ligge under Klitterne og Ingen kjender dem; dog den Tid kan maaske komme, da en dygtig og driftig Mand tager fat paa Værket og tilbagegiver Nystrup en Del af sin tabte Storhed.

Over Klitterne se vi i det Fjerne det smukke Fyrtaarn ved Hansted, Maalet for vor Dagsreise, men der er langt derhen og en trættende Tur have vi tilbage; thi nu begynder Sandet atter, og vi maa af Vognen. Men hvad er det? ere Klitterne besatte af Fjenden? Har han sine Vedetter staaende paa Udkig? Det ser saaledes ud; thi Hoveder titte frem over Bankerne, og da vi nærme os, forsvinde de. Vi have forskrækket dem, de Stakler; det er Børn, der græsse deres Faar paa forbudne Veje og nu ville drive dem bort i Frygt for at vor Vogn bringer den frygtede Klittefoged. Frygt ikke for os; men tænk hellere paa, hvilken Skade I i Eders Dumhed kan foraarsage, naar Faarene trække Marehalmen op, og Klitten kommer i Flugt; derpaa tænke de Stakler ikke, de tænke kun paa Øjeblikket og lade Gud om Resten. - Det bliver besværligere ved hvert Øjeblik, og var det muligt for Hestene at trække os igennem, vilde vi sikkert atter bestige Vognen, men derpaa er ikke at tænke; vi maa fremad tilfods, snart hængende fast i Lyngrodderne, snart vadende i Sandet. Solen er vor Veiviser; thi hvert Spor af Vej er forsvunden. Vi begynde at blive sultne; thi siden Kl. 12 have vi ikke faaet Mad, og nu er den 6. Vi frygte for at have forvildet os, tale om at leire os i Klitterne og sende Kudsken til næste By efter Proviant, men Nætterne ere kolde og vi gaa videre og se snart, at vi have holdt den rigtige Kours; thi pludselig opdage vi ved at træde ud af Klitterne de frugtbare Enge, der omgive

Klitmøller.

Som en Oase i Ørkenen, saaledes ligger Klitmøller mellem Klitterne; en smal, vandrig Aa fører igennem et frugtbart Engstrøg; reenlige Huse ligge adspredt hist og her, og en Chausse fører fra Thisted her forbi til Havet. Stedet var tidligere en betydelig Handelsplads; den norske Handel med Nørre Jylland gik herpaa, og ikke ubetydelige Rhederier fandtes her. Dog alt forandrer sig. Dampskibe og et forbedret Transportvæsen har ogsaa udøvet sin Indflydelse her paa dette Sted, og det er nu en stor Sjældenhed, at Skibe lade og losse paa den aabne Rhed ved det

derværende store Pakhuus. Dog en Rest af svundne Tider eier Klitmøller endnu; men Ak! ogsaa den vil om faa Aar være borte; thi Tidens Tand, der intet skaaner, vil heller ikke spare den ærlige, djærve, gamle Rheder og Skipper Christen Brandy Havsgaard; det er ham, vi ville besøge; og jeg vil raade enhver, der besøger dette Sted, at aflægge ham et Besøg; det vil ikke fortryde ham, dersom han er en Ven af et landligt Maaltid og godt, hjemmebrygget Øl, og ligesaa lidet, dersom han vil lære ægte jydsk Djærvhed og Aabenhed at kjende. Hans Gaard er venlig som et Skib, Alt er paa sin Plads. Udenfor Gaarden staar et Par Tømmerstabler; thi han kan ei helt opgve Tanken om, at Stedet er en Handelsplads. Og inde i Huset: Hvilken Orden og Reenlighed, ret som om vi kom ind i et hollandsk Hus. Vi modtages hjærteligt af Værten og hans Kone, en smuk Matrone mellem 50 og 60 Aar. Han er i sin Sømandsdragt, med kort Kridtpibe i Munden, men paa begges Klædedragter se vi, at de have Sorg; og en lille Pige paa 11 Aar siger os dette endnu tydeligere; thi Sorgen staar skrevet paa det barnlige Engle-Ansigt, der gjorde et uudsletteligt Indtryk paa os Alle; og de have haft Sorg. Af 3 Sønner er de 2 druknede og den tredje død i Hjemmet, og nu for 3 Maaneder siden have de i een Time mistet 2 Døttre, den ene gift langt borte og den anden Tvillingsøster til den lille sørgende Pige; de omtale deres Tab med et gudhengivent Sind, og Moderen skotter af og til hen til den lille Anine, slaar uden Affectation Øjnene mod Himlen, som om hun bad for dette Barn, hvis hele Væsen har noget forklaret, noget, der gjorde os alle alvorlige. Barnet blev opfordret til at spille Harmonium for os, begyndte en sørgelig Melodi, men brast pludselig i Graad og forlod hurtigt Stuen. Jeg glemmer aldrig dette Barn glemmer aldrig de brave, gamle, gudhengivne Forældre. Dog vi skulle videre; derfor Farvel til det velbesatte Bord og afsted til Havet, Solen begynder alt at dale, Klitternes Toppe staar i et vidunderligt Skjær. Derfor: ”Skynd Eder; sug et hjærteligt Farvel; modtag en brav Mands kraftige Haandslag og saa paa Vognen.” Vi rulle nu hurtigt ned ad Chausseen og 10 Minutter efter holde vi ved det oprørte

Vesterhav.

Ja! det er skjønt; Bølge vælter sig paa Bølge og bryder mod Brændingen. Skummet sprøjter højt, og vi smage formeligt den salte Luft. Solen kaster sine sidste Straaler over Havet og viser os en Sejler i det fjerne. Mon den skal naa Havn? eller mon den skal deele Skæbne med Jagten, der staar opskyllet paa Stranden ved vor Side? Dog vor Fører siger os, at Vejret er taaleligt og Havet ikke synderlig højt; jeg synes, det ser oprørt ud, og jeg gik ikke til Søes i et saadant Vejr. Den raske Gut smiler, da jeg ytrer det, og begynder nu at fortælle os om Søen, naar den er saa

høj, at den skyller op mod Klitterne. Han fortæller os om Strandinger, og om hvorledes han selv har staaet her paa Stranden som Barn og set 7 Fiskerbaade, der vendte hjem med rig Fangst, knuses i Brændingen, medens Kone og Børn stod dem saa nær, at de kunde skjælne de elskedes Træk og raabe til dem. Han vidsker en Taare af Øjet med Trøieærmet; thi han mindes, at hans Fader og Broder var mellem de ulykkelige.

Mørket begynder at falde paa; Klokken er 9, og vi have 1¼ Miil til Hansted; altsaa afsted langs Vesterhavets Kyst; lad Søluften qvæge Dig og stol paa Dine Been; thi Hestene have ondt ved at trække Vognen langs Stranden; det er en besværlig Gang; men Fyret blinker i det fjerne; det synes saa nær; og dog kommer det mig for, som om det aldrig kommer nærmere. Tanken har imidlertid Beskæftigelse nok; overalt paa hele Turen findes opskyllede Master knuste Baade, opdrevne Tønder; thi de foregaaende Dage har det stormet stærkt; hvor mange Mennesker have vel klynget sig til disse Master? og hvormange Sørgende har denne Stormnat efterladt? Intet Vrag er dreven herop; vor Fører synes halvt fornærmet derover; thi ”Skulde de strande, kunde det jo ligesaa godt være her”. Langsomt gaar Marschen; Havet brøler, Bølgerne rulle skummende op over Sandet, og kommer der en rigtig stærk Bølge, gøre Hestene omkring af Skræk. Kandidaten stønner af Træthed og vil saa gjerne paa Vognen; men det gaar ikke an; thi det er alt, at Hestene kunne faa den tunge Vogn igjennem; det blæser koldt; vi søge Læ bag Vognen; Mørket bliver tættere og tættere. Fyret er vor eneste Veileder, og saaledes vandre vi fremad i en lille Evighed, indtil vi endelig Klokken 12 dreie ind mellem Klitterne og snart er vi ved Foden af Hanstholm Kalkklippe, paa hvilken Fyrtaarnet staar. Det er en steil Tur derop; Veien løber langs den steile Brink: Et Feiltrin af Hestene og Vognen styrter i Afgrunden; dog snart er vi deroppe; vi sende vor Fører til en Bondegaard for at besøge Quarteer og begive os selv til Taarnet, som vi straks fik Lov at bestige. Det var smukt, det Fyr; men der skal stærke Øjne til at opholde sig der i Længden. Pudseren var glad ved at see Folk, især Krigsfolk, og viste os med Beredvillighed den hele Mechanisme. Saa trætte, ja! jeg kan næsten sige udmattede, vi vare, mærkede vi det ikke saa længe vi var deroppe, men da vi kom ned, da Vinden atter hylende tog fat i vore Klæder, da vi tilbagelagde den Fjerdingvei, der var til Thomas Westergaards Quarteer, da mærkede vi, hvad 3 Timers Gang langs Vesterhavet havde at betyde. Kl. 1½ kom vi i Quarteer. Folkene vare alle komne paa Benene, Lys tændte, og Punschen, det vil sige varmt Øl med Rom og Sukker, dampede paa Bordet; det smagte, og vi var snart styrkede. Den i Sandhed intelligente Bonde vilde høre om Krigen; han holdt Dagbladet og Folkets Avis, og Sladren gik lystigt en Times Tiid, medens Sengene bleve giorte i Stand; Kandidaten og

jeg delte Leie, og snart sov vi som Stene, drømmende om Havet, om Udtørringen, om gammelt Øl og meget andet; vi vilde have været op ved Solopgang; men den var næsten ved at staa op, da vi lagde os, saa den Glæde gik vi glip af.

Næste Morgen Kl. 8 kom vi af Reden; Kaffen dampede paa Bordet ved Siden af Æg, Smør og Brød, og vi gjorde Maaltidet Ære, dog ikke aldeles til Værtens Tilfredshed; thi han vilde, at vi skulde drikke Punsch, det er Kaffe med Brændevin i. Da jeg kom ud af Gaarden, faldt mit Øje strax paa en herlig gammel Karl i Piækkert med Ankerknapper, blank Hat med Baand om med Indskrift: ”Handstedholm Rednings Station”; et Danebrogskors prydede den brave Mands Bryst. Jeg rakte ham Haanden, bød ham ind paa en Punsch, og erfoer nu, at det var Formanden for Rednings-Stationen, den brave Ole Eriksen, der var kommen for at tilbyde os sin Tjeneste med at vise os Redskaberne; snart vare vi i livlig Samtale; han mindedes med Glæde den Tiid han foer med ”Bellona” og hentede Thorvaldsens Mesterværker fra Italien; han fortalte om de mange Strandinger, han havde bivaanet, og fortalte uden Bram, hvor mange Mennesker, han havde været med at bierge. Vi saa i Sandhed op til den brave Gubbe, der, uagtet han var over 60 Aar, dog endnu var stærk, sund og mandig; der er noget stort ved saaledes roligt at have gaaet Døden under Øjne; med Stolthed fortalte han os, at han nylig havde haft den Ære at manøvrere med Baaden for Kronprindsen og smilede over, at denne havde gjort Undskyldninger, fordi Folkene var blevne vaade for hans Skyld: ”Og dog er det for ham og for hans Fader at vi, saa mange vi ere, endnu gierne vove en Alvorsdyst; Gud velsigne dem begge”; med disse Ord tømte han sin Punsch til sidste Draabe. Af saadanne Mænd have Vestkysten sikkert mange; men hvorledes lønner Staten dem? Han har som Formand for Stationen, for at holde Redskaberne i Orden og for at være parat til hvert Øjeblik at vove sit Liv en Gage 1 rd. 32 sk. maanedligt. For hver Gang han gaar til Søes ved en Stranding faar han det samme, og Folkene 8 sk. mindre. Hvor skønt af Statens Ypperste; hvor skønt at tænke sig, at den store Lehmann har bereist Stationerne og ikke faaet dette forandret; hvor oprørende, at Folk paa Rigsdagen med 3 rd. daglig have kunnet fastsætte en saadan Løn; man blues ved at tænke derpaa; men saaledes gaar det med saa meget. - Vognen holder forspændt; vi skulle til Roshagen, et Punkt ved Stranden 170 Fod over Havfladen. Vi kjøre atter gennem Klitterne, forbi Fiskerhytter, prydede med Masser af tørret Fisk, og snart staa vi atter ved Havet, som idag ligger blaåt og blankt som et Spejl; i det Fjerne see vi tydeligt Bulbjerg og Skarreklit strække sig ud i Havet; i Læ af Roshagen, ved Foden af Klitterne ligger Redningsstationens Skur; heri opbevares Baaden, Raket-Apparatet med Tilbehør,

kort sagt Alt, hvad der haves til Menneskelivs Redning; den gamle forklarer os med Stolthed hver enkelt Genstand; alt er i Orden, og det er beundringsværdigt at se, hvad der kan udrettes for en Løn á 8 sk. om Maaneden; hvorfor skulde Staten da give mere? Det var jo urigtigt! Aa ja! saamænd, dersom ikke Indenrigs Ministeren, naar han en Gang inspicerer en saadan Station havde i det mindste 6 Gange saa meget om Dagen. Dog der er stor Forskjel paa disse Personer; jeg ved nok, hvem jeg troer, der af dem har gavnet Verden og Landet mest. Vi vende atter tilbage til Gaarden for at spise Frokost; vi kjøbe tørret Torsk i Mængde til de forskjellige Huusholdninger, trykker den værdige Ole Eriksen 1 Sp. i Haanden, modtage hans Tak med et hjerteligt Haandtryk; og saa: Farvel Vesterhav. Gid snart vort gamle Banner atter maa vaie sejrrigt paa Dine Bølger; gid gamle Danebroge altid maa vaie langs Din Kyst fra Skagens Rev til Elbens Munding, gid - - Dog Stop! med Ønskerne; de bliver ellers let for talrige.

Under munter Samtale og betragende Thy rulle vi nu afsted imod Thisted, hvor vi ville indtage vort Middagsmaaltid; vi naa den Kl. 2; hvem gider beskrive Byer, hvoraf den ene ligner den anden. Thisted gør imidlertid et godt Indtryk; Madam Hansen laver en fortræffelig Suppe; Hummeren er god men Stegen seig som en Ulykke. Vi besaa det smukke Anlæg ved Byen, hilsede pyntede og godt klædte Damer, og efter et Par Timers Ophold rulle vi atter afsted imod Sallingsund for at gaa hjem til Mors. Kl. 12 er jeg atter i min gode, hyggelige Præstegaard, hvor alt er i den dybeste Søvn; ogsaa jeg søger hurtigt Sengen; thi jeg er træt og sover hurtigt ind med den Bevidsthed at have brugt min Tid vel i det sidste Par Døgn.

(Historisk Årbog for Thisted amt 1929, side 498-513)